

Datum 2025-04-23

## Öppen inbjudan att inkomma med projektförslag inom Vattenkraftens miljöforskningsprogram

---

### Bakgrund

I Vattenkraftens miljöforskningsprogram samlas vattenkraftsbranschen för att stärka kunskapsläget inom området tillämpade miljörelaterade vattenkraftfrågor, där nyttan av resultaten är i centrum. Detta sker genom att stödja utveckling av solida modeller och metoder som vilar på vetenskaplig grund och faktabaserat kunskapsunderlag inför beslut om miljöförbättrande åtgärder i vattenkraften. Avvägningar mellan förnybar elproduktion, reglerförmåga och ekologi, samt hänsyn till klimatförändringar, behövs i beslut om åtgärder och i processen att ge vattenkraften moderna miljövillkor.

### Öppen inbjudan för projektförslag

Programmet söker tillämpade, miljörelaterade FoU-projekt för vattenkraftfrågor. Ett tvästegsförfarande används för projektförslagen, vilket innebär:

#### Steg 1. Kortfattade beskrivningar

Beskriv projektet kortfattat vad gäller:

- Syfte och nytta: Beskriv varför projekt är viktigt och hur projektet kommer att gynna vattenkraftbranschen och miljön.
- Mål: Specificera de konkreta mål som projektet strävar efter att uppnå.
- Genomförande: Redogör för hur projektet kommer att genomföras, inklusive metodik och tidsplan.
- Förväntade resultat: Ange vilka resultat som förväntas och hur de kommer att mätas.
- Utförare: Ange vilka som kommer att utföra projektet och deras kvalifikationer av relevans för projektet.
- Budget: Ge en översikt över den förväntade budgeten och hur medlen kommer att användas.

Skicka de kortfattade beskrivningarna i programmets mall till [bertil.wahlund@energiforsk.se](mailto:bertil.wahlund@energiforsk.se) så snart som möjligt dock **senast 23 maj** för att komma med i första bedömningstillfället i juni. Projektförslagen behandlas och prioriteras av programmets styrgrupp och förslag som bedöms positivt går vidare till steg 2.

## Steg 2 fullständigt projektförslag

Sökanden utvecklar förslaget till ett fullständigt projektförslag för slutlig bedömning av styrgruppen.

## Viktigt att notera

En positiv bedömning och rekommendation i steg 1 att utveckla ett fullständigt projektförslag innebär ingen garanti för slutligt beviljande.

Projekt som genomförs i programmet kan pågå som längst till och med oktober 2027. Utlysta medel uppgår till ca 5 500 000 kr.

Universitet, institut, företag och konsulter kan vara utförare.

## Identifierade frågeställningar

FoU-projekt som innefattar nedanstående prioriterade frågeställningar efterfrågas särskilt. Projekt inom andra områden välkomnas också. I vissa fall kan även kunskapssammanställningar vara relevant. Nedan ges exempel på områden och frågeställningar för projekt:

### **Klimatförändringar, energiomställning och förändrade körsätt**

- Vad blir effekterna av ett förändrat körsätt med korttidsreglering, nolltappning och kraftbalansspill?
  - o Flaskhalsar för miljön (olika arter, livsstadier osv)
  - o Gasövermättnad
  - o Syrebrist
  - o Hur åtgärder i torrfårar påverkas vid spill

### **Metoder för att bedöma eller definiera "ekologisk nytta" (effekter av miljöåtgärder)**

- Hur kan miljöåtgärders ekologiska nytta (ekologiska effekter) mätas eller uppskattas?
  - o Behov av definition och metodik för analys före beslut samt uppföljning av genomförda åtgärder
  - o Populationsmodeller för andra arter än lax och öring, förbättra parameterisering i befintliga modeller.

### **Fiskvandring**

- Nedströmslösningar
  - o Beteendeavledare
  - o Fiskvänliga turbiner

- Passageeffektivitet nedströms för arter som leker flera gånger (stora fiskar jämfört med smolt)
- Uppströmslösningar – framförallt anlockning, placering, guidning
  - Svagsimmande arter (flodnejonöga, bottensimmande arter)

**Förbättrade habitat**

- Utveckling av nya metoder för att förbättra habitat
  - Tillskapa nya habitat
  - Stärka befintliga habitat
  - Återskapa förlorade habitat
  - Koppla ihop habitat (exempelvis biflöden och huvudfåra)
  - Sedimenttransport

**Bakom programmet står följande företag:**

Fortum Sverige, Holmen Energi, Jämtkraft, Skellefteå Kraft, Statkraft Sverige, Tekniska verken i Linköping, Vattenfall Vattenkraft, Sydkraft Hydropower, Jönköping Energi, Karlstads Energi, Sollefteåforsen och Mälarenergi Vattenkraft.

**Kontaktpersoner**

Lo Persson, Vattenfall, [lo.persson@vattenfall.com](mailto:lo.persson@vattenfall.com), 070-224 19 48, ordförande.

Bertil Wahlund, Energiforsk, [bertil.wahlund@energiforsk.se](mailto:bertil.wahlund@energiforsk.se), 070-677 25 22, programansvarig.